

بررسی ابعاد امنیت در جامعه مبتنی بر اساس منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

عاطفه پرناک^۱، حمید سلطانی نژاد^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۵

چکیده:

زمینه و هدف: امنیت در امان بودن یا در امان حس کردن خود از صدمه یا خطر- معمولاً از شرایطی است که بسیار ارج گذاشته می‌شود. در آیین اسلام نیز امنیت به عنوان یکی از اصول زندگی و عنصر ضروری در بهره‌وری از مزایا و مواهب حیات و نیز زمینه ساز تکامل و ارتقا بشر تلقی کرده و آن را به عنوان یکی از مقدس‌ترین آرمان‌های بشری و الهی یاد شده است تا آنجایی که با بررسی آیات قرآن کریم پیرامون امنیت می‌توان به جایگاه والای امنیت از دیدگاه اسلام پی برد بنابراین در ایران نیز بنا به ماهیت اسلامی جامعه، مقوله امنیت اهمیت بسیاری پیدا می‌کند.

روش: این پژوهش با روشی توصیفی- تحلیلی نخست امنیت و انواع آن را در منظومه فکری مقام معظم رهبری بررسی کرده و سپس نقش نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران را در تحقق آن‌ها واکاوی نماید.

نتایج: امنیت در هر جامعه‌ای، مهم‌ترین زمینه لازم برای پیشرفت‌های مادی و معنوی و شرط حرکت عظیم اجتماعی برای یک ملت در درجه اول قرار دارد. انواع امنیت در کنار یکدیگر ابعاد حساس حیات آدمی را تشکیل می‌دهند. بدون امنیت یک کشور در همه عرصه‌ها و صحنه‌های فعالیت و تلاش دچار مشکل است.

واژه‌های کلیدی: نظم، امنیت، منظومه فکری، جامعه

۱- کارشناس ارشد، مطالعات خانواده، (نویسنده مسئول)، ۰۹۱۳۲۹۸۸۷۳۸، at.parnak93@gmail.com

۲- کارشناس پژوهشگری علوم اجتماعی، عضو پژوهشگران دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان.
۰۹۱۳۶۲۱۰۷۵۵

مقدمه

امنیت نیاز اولیه‌ی آدمی است که در زیست جمعی انسان‌ها وضعیت و حساسیت خاصی پیدا می‌کند. انسان‌ها می‌کوشند به هر طریقی امنیت خود را تأمین کنند. آنان در صحنه‌ی زندگی جمعی و برای رهایی از تهدیدها به ناچار درگیر نزاع و کشمکش با یکدیگر می‌شوند. از این نقطه‌ی عزیمت است که نیاز به وجود یک داور و مرجع مشترک و مقتدر به وجود می‌آید تا با پذیرش او از جانب طرفین، از بروز ناامنی بیشتر ممانعت شود. این نیازها و این شرایط، اگر چه در سطح کلان به تکوین دولت می‌انجامد، اما در سطح خرد به وجود سازمان انتظامی جوامع؛ یعنی پلیس معطوف است. در کشور ما، وظیفه‌ی اصلی تأمین نظم و امنیت جامعه به عهده‌ی نیروی انتظامی می‌باشد؛ بنابراین بررسی مفهوم امنیت و دیدگاه فرماندهی کل قوا در این خصوص و همچنین نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت جامعه‌ی اسلامی و همچنین ویژگی‌های پلیس شایسته‌ی اسلامی از دیدگاه بالاترین مقام نظام جمهوری اسلامی ایران که فرماندهی معظم کل قوا نیز می‌باشد، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. در این پژوهش تلاش می‌شود به دو سؤال پاسخ داده شود:

۱- در نگاه مقام معظم رهبری، امنیت چگونه است؟

۲- در دیدگاه مقام معظم رهبری پلیس و نیروی انتظامی در تأمین امنیت جامعه‌ی اسلامی چه نقش و جایگاهی داشته و ویژگی‌های پلیس شایسته‌ی اسلامی و مطلوب چیست؟ در این خصوص، ابتدا به تبیین مفهومی امنیت پرداخته می‌شود، سپس امنیت در مکتب اسلام مورد بررسی قرار می‌گیرد و پس از آن به بررسی دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا در خصوص امنیت و پلیس اسلامی پرداخته می‌شود که امید است در جامعه‌ی علمی و پلیسی کشور مفید واقع گردد.

پیشینه و مفاهیم پژوهش

امنیت: امنیت از لحاظ لغوی مأخوذ از ریشه «امن» به زبان عربی است. امنیت از لحاظ لغوی مصدر جعلی می‌باشد و به معنای بی‌بیمی، ایمنی، در امان بودن و ایمن شدن است. امنیت دادن به معنای راحت و آسوده و بی‌بیم گردانیدن است (دهخدا، ۱۳۷۲: ۲۸۹۴). همچنین امنیت در لغت به معنای ایمن شدن، در امان بودن، بی‌بیمی (معین: ۳۵۴) و ایمنی، آرامش و آسودگی (عمید، ۱۳۶۲: ۱۵۶) آمده است. مفهوم امنیت، مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت می‌باشد و در مورد افراد به معنی آن است که هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته باشند و به هیچ وجه حقوق آنان به مخاطره نیفتد و هیچ عاملی حقوق مشروع آنان را تهدید ننماید. لزوم و ضرورت امنیت در جامعه از طبیعت حقوق بشری ناشی می‌گردد و لازمه‌ی حقوق و آزادی‌های مشروع، مصونیت آنان از تعرض و دور ماندن از مخاطرات و تعدیات است. فرهنگ لغات انگلیسی آکسفورد از دو منظر به ارائه‌ی تعاریفی درباره‌ی امنیت می‌پردازد:

۱- از منظر شرایط تأمین و تحفظ امنیت، چهار تعریف زیر به دست می‌آید:

الف) شرایط محفوظ بودن از خطر و یا در معرض خطر قرار نگرفتن؛

ب) آزادی از تردید، اطمینان و در اعتماد بودن؛

ج) آزادی از بیم، اضطراب یا حراست از آینده؛

د) کیفیت تأمین استحکام، پیوستگی و ثبات.

۲- به اعتبار ابزار، امنیت شش تعریف پیشنهادی دارد:

الف) چیزی که تأمین و تحفظ ایجاد می‌کند که حمایت و محافظت را شامل

می‌شود؛

ب) ابزار تأمین و ثبات در مواضع خود؛

ج) بستری برای تأمین به گونه‌ای که امنیت در آن ضمانت شود؛

د) دارایی متراکم شده و یا سرریز شده؛

ه) کسی که خود را برای دیگری گرو می‌گذارد، به مثابه یک ضمانت؛

و) مدرکی به وسیله‌ی یک تضمین‌کننده به مثابه تضمین برای حق پرداخت خود نگه داشته شود.

در خصوص تعریف امنیت ملی دشواری‌های زیادی وجود دارد؛ چرا که اندیشمندان به دلایل متعدد از جمله ذهنی و نسبی بودن مفهوم امنیت نتوانسته‌اند به تعریف جامع و واحدی دست یابند؛ ناگزیر به برخی از تعاریف معتبر از این مفهوم اشاره می‌شود: از نظر رابرت مندل، امنیت شامل تعقیب روانی و مادی ایمنی است و اصولاً جزء مسئولیت‌های حکومت‌های ملی است تا از تهدیدهای مستقیم ناشی از خارج نسبت به بقای رژیم‌ها، نظام شهروندی و شیوه‌ی زندگی شهروندان خود ممانعت به عمل آورند. (مندل، ۱۳۷۹: ۵۹)

ریچارد کوپر امنیت ملی را توان یک جامعه در حفظ و بهره‌گیری از فرهنگ و ارزش‌هایش می‌داند.

به گفته‌ی ولفرز، امنیت در بُعد عینی، نبود تهدید نسبت به ارزش‌ها و در جهت ذهنی فقدان ترس را از این که چنین ارزش‌هایی مورد هجوم واقع بشوند، مورد سنجش قرار می‌دهد.

پنه لوپه هارتلند- تانبرگ معتقد است امنیت ملی توانایی یک ملت در دنبال کردن موفقیت‌آمیز منافع ملی‌اش می‌باشد؛ آن گونه که آنان را می‌بیند و در هر جای جهان است. (آقایی، ۱۳۷۹: ۱۵۸)

به طور کلی، امنیت در بُعد معنی، فقدان تهدید نسبت به ارزش‌ها، منافع، اهداف در جهت ذهنی، فقدان ترس را از این جهت که بنیان‌های ملی، ارزش‌ها، منافع و اهداف مورد هجوم واقع شوند، مورد سنجش قرار می‌دهد. (تاجیک، ۱۳۸۱: ۴۷-۴۶)

امنیت اجتماعات بشری در یک تقسیم‌بندی کلی به پنج مقوله تقسیم می‌شود: نظامی، سیاسی، اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی. در مورد امنیت باید دو مقوله را شناخت: هدف از امنیت چیست؟ شرایط لازم برای امنیت کدام است؟ جست و جو برای یافتن هدف امنیت همواره با بحث درباره‌ی شرایط لازم آن پیش می‌آید. امنیت اهداف بالقوه‌ی زیادی دارد. این اهداف نه تنها با افزایش تعداد اعضای جامعه و دولت‌ها بیش‌تر می‌شوند، بلکه از سطح دولت‌ها به سطح افراد پایین می‌آیند و نیز تا سطح بین‌الملل بالا می‌روند. چون امنیت هر یک از سطوح مزبور بدون توجه به دیگران قابل حصول نیست، امنیت هر کدام به منزله‌ی پیش‌شرطی برای امنیت همه درمی‌آید. امنیت در سه سطح فردی، دولت و منطقه و بین‌المللی به هم مربوط است و دولت منشأ اصلی تهدید و نیز امنیت افراد است.

اقسام امنیت

امنیت در علوم اجتماعی امروزه اقسام مختلفی دارد و در معنای خاص خود به کار می‌رود:

الف) امنیت شخصی و فردی؛ به معنای امنیت فرد در زندگی خود و سلامت جسم و صحت فرد و شهرتش در حدودی که قانون مقرر داشته است، می‌باشد. امنیت فردی، عنصری است از عناصر آزادی افراد به این که آنان از حبس، بازداشت و کیفرهای استبدادی در امان باشند.

ب) امنیت عمومی؛ فعالیت حکومتی است که هدفش استقرار امنیت در کشورها می‌باشد و این فعالیت‌ها متضمن کارها و اعمال دفاع اجتماعی و مدنی، تنظیم عبور و مرور، رعایت آداب عمومی و اطفای حریق‌ها می‌باشد. استقرار امنیت صفتی لازم برای تولید و آسایش همگانی است.

ج) امنیت اجتماعی یا تأمین اجتماعی؛ به دو معنی به کار برده می‌شود: اول، مصون بودن و حالت فراغت عموم افراد جامعه از تهدیدها یا اقدام‌های خلاف قانون و شخص، گروه و یا دولت؛ دوم، پیش‌بینی و تدارک کمک دولت برای تأمین نیازهای مردم در نتیجه‌ی بیماری، بیکاری و سالمندی. (علی‌آقابخشی، ۱۳۷۴: ۳۱۹)

د) امنیت ملی؛ منظور از آن توانایی یک ملت برای حفاظت از ارزش‌های داخلی در مقابل تهدیدهای خارجی است؛ بنابراین این مطالعه تمام اقدامات انجام شده توسط ملت‌ها برای طراحی، تصمیم‌گیری و ارزیابی تصمیم‌ها و سیاست‌های اتخاذ شده برای افزایش این توانایی را دربر می‌گیرد. مفهوم امنیت ملی عبارت است از این که کشورها چگونه سیاست‌ها و تصمیم‌های لازم را برای حمایت از ارزش‌های داخلی در برابر تهدیدهای خارجی اتخاذ می‌کنند. مفهومی که به نظر می‌رسد امروزه بیش‌تر در کشور ما از امنیت ملی به ذهن متبادر یا استعمال می‌شود عبارت است از: فعالیت‌ها و تمهیدهایی که از سوی حکومت به منظور استقرار امنیت در ابعاد مختلف صورت می‌گیرد. بایستی به این تعریف فعالیت‌ها و تمهیدهایی را که ملت و نظام را برای حفاظت از ارزش‌های داخلی در مقابل تهدیدهای بالفعل و بالقوه‌ی خارجی توانا می‌سازد و مصونیت می‌بخشد، اضافه نمود. تحقق امنیت ملی بدون پشتیبانی و حمایت ملت و نهادهای جامعه‌ی مدنی غیرممکن خواهد بود. لازمی تحقق امنیت ملی، تحقق و استواری امنیت

داخلی و عمومی است و این دو ارتباط بسیار نزدیکی با هم دارند. برای تحقق امنیت وجود شرایط زیر لازم و ضروری است:

- ۱- اجرا و تعمیم عدالت و قانون به طور یکسان و نفی هر گونه تبعیض در جامعه؛
- ۲- مبارزه‌ی دائم با عوامل تجاوزگر و زمینه‌های تعرض احتمالی و نیروهای فشار و وحشت و مهار کردن عواملی که زمینه‌ی تعرض دارند و پیشگیری‌های لازم برای خشکانیدن ریشه‌های تعدی و تعرض؛
- ۳- وجود نهادهای قوی برای مبارزه با اخلاالگران در امنیت (فردی، عمومی و ملی)؛
- ۴- آشنایی عامه‌ی مردم با حقوق افراد و آگاهی لازم جهت احترام حقوق دیگران؛
- ۵- ضمانت اجرای نیرومند معنوی (ایمان و اخلاص)؛
- ۶- ضمانت اجرای قانون برای کیفر دادن متجاوزان به حقوق مردم (عمید زنجانی، ۱۳۷۳: ۵۷۰-۵۷۱).

همین اندازه که دل، ذهن و باور انسان نسبت به فقدان تهدید و تعرض علیه خود اطمینان حاصل کند از امنیت برخوردار است، اعم از این که در واقع و نفس الامر، عامل تهدیدکننده‌ی بالقوه یا بالفعلی باشد یا نباشد. (قاسم واتقی، ۱۳۸۰: ۲۳).

انواع امنیت

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در یکی از سخنرانی‌های خود امنیت را به چهار نوع (نظامی و انتظامی، اقتصادی، سیاسی و فکری و عقیدتی) تقسیم‌بندی نموده‌اند: «امنیت هم انواعی دارد؛ یکی از آن‌ها امنیت نظامی و انتظامی است که شما ملاحظه می‌کنید در بعضی از مناطق عالم، از لحاظ نظامی و انتظامی ناامنی هست؛ این،

بخشی از مقوله امنیت است. امنیت اقتصادی، سیاسی، فکری و عقیدتی هم داریم؛ همه‌ی این‌ها مقولات بسیار بااهمیتی است».

فرمانده‌ی معظم کل قوا در نگاهی دیگر امنیت را به امنیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی، امنیت مرزها و امنیت شهروندی تقسیم می‌نمایند. معظم له امنیت اجتماعی را به معنای عدم احساس خوف و تهدید و ناامنی مردم در محیط کار و زندگی تعریف می‌کنند: «معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود احساس خوف و تهدید و ناامنی نکنند؛ این مسأله خیلی مهم است». (دیدار با کارکنان و فرماندهان ناجا، ۱۳۷۴/۴/۲).

ایشان در باب امنیت اجتماعی و اخلاقی می‌فرمایند: «امنیت و نظم اجتماعی صرفاً به این نیست که کسی کیف کسی را نذردهد یا مغازه را نزند یا خانه‌ی کسی را خالی نکند. علاوه بر این‌ها امنیت اخلاقی یکی از مهم‌ترین مقولاتی است که مردم به آن احتیاج دارند. ناامنی اخلاقی این است که مردم در محیط جامعه و در کوچه و خیابان نتوانند طبق اعتقادات و دین و ایمان خود آسوده و بی‌دغدغه حرکت کنند و با محیط اجتماعی مواجه شوند». (دیدار با جمعی از مسئولان و فرماندهان ناجا، ۱۳۸۱/۷/۱)

«یک بخش دیگر امنیت فرهنگی و امنیت اخلاقی است. مردم به جوانان و به فرزندان خود علاقه‌مندند و از این که آن‌ها دچار اعتیاد شوند دچار وسوسه‌هایی بشوند که آن‌ها را از مسیر درست زندگی دور بیندازد، نگرانند. این نگرانی و دغدغه را چه کسی برطرف می‌کند؟ چه چیزی برطرف می‌کند؟ امنیت فرهنگی. امنیت فرهنگی را هم در بخش عظیمی، نیروهای بسیج، نیروهای مؤمن و جان بر کف تأمین می‌کنند».

(صبحگاه مشترک نیروهای نظامی و انتظامی استان کرمان، ۱۳۸۴/۲/۱۵)

ایشان در خصوص امنیت مرزها به عنوان یکی از بخش‌های مهم امنیت ملی می‌فرمایند: «امروز هم علی‌رغم گنده‌گویی‌های سران استکبار، همه‌شان در برابر عزم پولادین ملت ایران و نیروهای مسلح ایران دچار تزلزلند، همه‌شان می‌دانند که تهاجم نظامی به این کشور برایشان بسیار گران تمام خواهد شد، آرزوهایشان را به گور خواهند برد؛ بنابراین امنیت مرزها، یک بخش مهم از امنیت ملی است».

معظم له امنیت شهروندی را نیز یکی از بخش‌های مهم امنیت می‌دانند: «بخش دیگر، امنیت شهروندی است. ملت احتیاج دارد در محیط زندگی خود از امنیت شهروندی برخوردار باشد و متجاوزان، سرکشان، فتنه‌گران و آشوبگران، ستون‌های پنجم و نیروهای بیگانه و دشمن درون کشور، نتوانند مقاصد دشمنان را در این کشور و به زیان این ملت برآورده کنند. امنیت داخل کشور حائز اهمیت بسیار است. بخشی از تلاش نیروهای مسلح عزیز ما مصروف حفظ امنیت شهروندی می‌شود. خانه‌های مردم، محیط زندگی، محیط کسب و کار مردم، محیط تحصیل مردم، باید امن باشد. مردم باید خاطر جمع باشند که نیروهای مسلح ما در محیط شهروندی خودشان، بتوانند در مقابل دشمنان فتنه‌گر، دشمنان آشوبگر، اغتشاش‌آفرینان، کسانی که از آب گل‌آلود می‌خواهند ماهی بگیرند، کسانی که بقای خود را در برهم زدن فضای امن و آرام کشور می‌دانند، ایستادگی کنند. این امنیت را نیروهای مسلح به بهترین وجه تأمین می‌کنند». (صبحگاه مشترک نیروهای نظامی و انتظامی استان کرمان، ۱/۲/۱۳۸۴).

نگاهی به اصل امنیت در مکتب اسلام و قانون اساسی

امنیتی را که اسلام به آن بها داده، امنیت همه‌جانبه است. اسلام هر نوع ایجاد ناامنی را ناروا می‌داند و هر نوع ایجاد رعب و وحشت را در دل‌های مسلمانانی که

خلافی مرتکب نشده‌اند، روا نمی‌داند. قرآن کریم امنیت را یکی از اهداف استقرار حاکمیت الله و استخلاف صالحان و طرح امامت می‌شمارد. همچنین قرآن احساس امنیت را از خصائص مؤمن معرفی می‌کند و مداهنه با دشمن و روح سازش را منافی با امنیت می‌داند و تأمین امنیت را از اهداف جهاد می‌شمارد. حضرت علی(ع) تأمین امنیت را در جامعه از انگیزه‌های قیام صالحان و اهداف عالی‌ای امامت می‌دانند. امنیت در حقوق اسلامی تنها در مورد جان، مال، عمل، حقوق و آزادی‌های مربوط به این موارد صادق نیست، بلکه شامل شخصیت و شرف و حیثیت افراد نیز می‌شود. امنیت در اسلام به صالحان، افرادی که مرتکب خلافی نشده‌اند و آنان که در مسیر انجام وظیفه‌اند و به قانون احترام می‌گذارند، اختصاص دارد اما آنان که در مسیر خلاف هستند و یا مرتکب بزه و جرم شده‌اند، به دلیل ماهیت عملکردشان از حق امنیت محروم می‌باشند. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصل ۲۲ تصریح می‌نماید: حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز می‌کند. تحقق اصول و بندهای زیادی از قانون اساسی بدون امنیت به هیچ وجه امکان ندارد. علاوه بر این، اصولاً بدون وجود امنیت، امکان تداوم حکومت و اجرای این قانون اساسی مترقی، به هیچ وجه وجود ندارد و قوای سه‌گانه و نهادهای حکومتی تنها در صورت وجود امنیت می‌توانند به وظایف قانونی خود بپردازند و حقوق ملت را ادا نمایند. حضرت علی(ع) می‌فرمایند: «اما سپاهیان و نیروهای مسلح با اذن پروردگار حافظان و پناهگاه رعیت، زینت زمامداران، عزت و شوکت دین و راه‌های امنیت می‌باشند. قوام رعیت جز توسط این گروه ممکن نیست» (نهج البلاغه، صبحی صالح، نامه‌ی ۵۳).

امنیت در دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بارها در فرمایش‌های خود در دیدارهای متعددی که در مراسم و مناسبات مختلف داشته‌اند، بحث و موضوع امنیت را به عنوان یکی از نیازهای بسیار حیاتی و اساسی جامعه‌ی انسانی و جامعه‌ی اسلامی مورد تأکید قرار داده‌اند که تلاش می‌شود در ذیل به صورت فهرست‌وار و به صورت موضوعی تحلیل و بررسی گردند.

اهمیت امنیت و نیاز به امنیت

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) همواره تلاش داشته‌اند با توجه به آیات قرآن کریم و روایات و مستندات عقلی نیاز به امنیت و اهمیت آن را بیان نمایند. «امنیت، مسأله‌ی اساسی و مهمی است. نظم اجتماعی، یک مسأله‌ی درجه اول است. کارایی مطلوب هر جامعه در حد نظم و مطلوب آن جامعه است. اگر نظم نبود یا کم بود، از کارایی‌ها کاسته خواهد شد». (دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، عید سعید فطر، ۱۳۷۰/۰۱/۲۷)

اهمیت برقراری امنیت در دیدگاه ایشان به حدی است که ایشان آن را از اولیه‌ترین نیازهای زندگی مهم‌تر برمی‌شمارند و برآورده شدن مطلوب سایر نیازها را منوط به وجود و حضور امنیت و احساس آن از سوی انسان می‌دانند:

«اگر ما بخواهیم ضروریات زندگی بشر را در فصول عمده خلاصه کنیم و مثلاً به دو فصل و حداکثر به چهار فصل برسیم، یک فصل از این چند فصل، فصل امنیت است. بدون امنیت، نه خوراک لذتی می‌بخشد، نه خانواده انسی ایجاد می‌کند و نه شغل و درآمد فایده‌ای می‌دهد. امنیت که نبود، هیچ چیز نیست. امنیت، مثل هوا برای انسان، به طور

مستمر لازم است. اگر جامعه امنیت نداشته باشد حالت اختناق پیدا می‌کند؛ مثل مجموعه‌ای که هوا در اختیار نداشته باشد. این، اهمیت امنیت است. خداوند تبارک و تعالی برای خانگی خویش این دو عنصر رهایی از گرسنگی و امنیت را قرار داد. آقایان اهل قلم و فضلا اگر در خصوص امنیت به قرآن مراجعه فرمایند، خواهند دید که در آیات کلام الله، مسأله‌ی امنیت تکرار و تأکید شده و به ایمان ربط پیدا کرده است. «کسانی که به خدا اعتقاد دارند و در راه او هستند، می‌توانند برای خودشان امنیت به وجود آورند». (دیدار با جمعی از کارکنان ناجا، سازمان تأمین اجتماعی، بهزیستی، استادان و دانشجویان دانشگاه‌ها، ۱۳۷۳/۴/۲۹)

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) همچنین امنیت را شرط درجه‌ی اول حرکت عظیم اجتماعی ملت به سوی توسعه و کمال می‌دانند: «امنیت نعمت بزرگی است. در قرآن هم راجع به امن و امنیت سخن رفته است. در هر جامعه‌ای زمینه لازم برای پیشرفت‌های مادی و معنوی امنیت است. البته بله؛ افراد جامعه، زمینه‌ی لازم برای پیشرفت‌های مادی و معنوی، امنیت است. البته افراد برجسته‌ای هستند که در فضاهای ناامن هم کارهای بزرگی انجام می‌دهند؛ در زیر فشار اختناق رژیم‌های ظالم و ستمگر کسانی بودند که در همان ناامنی هم کارهای بزرگی می‌کردند، لیکن شرط حرکت عظیم اجتماعی برای یک ملت در درجه‌ی اول امنیت است».

ایشان همچنین یکی از راه‌های پی بردن به اهمیت امنیت برای توسعه‌ی کشور را اقدام‌های دشمنان برای ایجاد ناامنی در کشور می‌دانند: «اگر بخواهیم درست تشخیص بدهیم که برای پیشرفت یک کشور، امنیت چقدر اهمیت دارد، از برخورد دشمن با مقوله‌ی امنیت می‌شود این را فهمید. وقتی انقلاب پیروز شد در واقع یک مانع بزرگ از مقابل ملت ایران برداشته شد که بتواند در میدان‌هایی که در طول ۱۰۰ سال، ۱۵۰ سال

عقب مانده بود، جبران عقب ماندگی های گذشته را بکنند... بعد از پیروزی انقلاب دشمنان سعی کردند از حربی نامنی علیه این ملت و این انقلاب استفاده کنند.

ایشان همچنین امنیت را از بزرگترین خصوصیات و نیازهای جامعه می دانند که در صورت فقدان آن، خیرها و خوبی ها از جامعه رخت برمی بندد: «بزرگترین خصوصیت اجتماعی و نیاز یک جامعه، چند خصوصیت است؛ یکی از چند خصوصیت، «امنیت» است. اگر امنیت نباشد، بسیاری از خیرات جامعه، از آن جامعه رخت خواهد بست.» در نهایت مقام معظم رهبری امنیت را «برای هر ملتی مثل هوا و آب» ضروری می دانند.

(دیدار با پاسداران و بسیجیان مشهد، ۱۳۷۸/۶/۱۰)

اهمیت امنیت در جامعه در دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به حدی است که ایشان عدم احساس آن را مهم ترین مشکل یک کشور می دانند: «مهم ترین مشکل برای یک کشور آن وقتی به وجود می آید که در محیط کار، در محیط زندگی، در محیط تحصیل، در فضای عمومی جامعه، مردم احساس امنیت نکنند این جاست که مغزهای فعال، دست های توانا، سرانگشتان ماهر، هیچ یک نخواهد توانست مسئولیت مهمی را که هر کدام بر دوش دارند، به انجام برسانند، در فضای امنیت است که هم تلاش علمی، هم تلاش اقتصادی، هم روحیه و نشاط و هم همه فعالیت های یک کشور می تواند به درستی برنامه ریزی بشود و با دقت دنبال شود و به نتایج خود برسد. امنیت یک مقوله ای اساسی است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت در همه محیط های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی، همه اینها جزء انتظارات مردم است. (مراسم دانش آموختگان دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، ۱۳۷۹/۰۷/۱۸).

همچنین ایشان امنیت را برخلاف برخی اندیشمندان که آن را ذهنی فرض می کنند، آن را واقعی و ملموس می دانند: «امنیت یک مقوله ای است هم کاملاً واقعی

و ملموس، هم بسیار گسترده. واقعی است؛ یعنی وقتی امنیت هست، ممکن است کسی آن را احساس نکند، مثل سلامتی، وقتی هست انسان آن را احساس نمی‌کند؛ اما به مجرد این که خدای نکرده سرتان درد گرفت آن وقت می‌فهمید که سلامتی یعنی چه. امنیت نیز چنین چیزی است. فرمود: «نعمتان مجهولتان الصحه و الأمان» به مجرد این که گوشه‌ای از امنیت مخدوش بشود، اثر او در زندگی مردم منعکس می‌شود؛ امنیت امری کاملاً عینی و واقعی است؛ امنیت را با ذهنیات نمی‌شود درست کرد. این فلسفه‌بافی‌های ذهنی که گاهی مشاهده می‌شود، باب محفل روشنفکری است که بنشینند راجع به ابعاد ذهنی یک مسأله بحث کنند یا باب حداکثر جلسات کارشناسی است. مردم، خود امنیت را می‌خواهند، واقعیت امنیت را می‌خواهند، آن هم در همان پهنه‌ی گسترده. یعنی چه؟ یعنی مردم امنیت در محیط کار، امنیت در خانه، امنیت برای بچه‌هایشان در مدرسه امنیت برای بچه‌هایشان در میدان فوتبال، امنیت برای جاده‌ها، امنیت برای روستاها، امنیت برای شهرها، امنیت برای خیابان‌ها را می‌خواهند.

«مقوله‌ی امنیت مقوله‌ی بسیار مهمی است. اگر همه‌ی وسایل زندگی برای مردم یک شهر، استان و کشور فراهم باشد؛ اما امنیت نباشد در واقع هیچ چیز برای آن‌ها فراهم نیست. از ابتدای انقلاب، دشمنان استقرار نظام اسلامی یکی از چیزهایی را که آماج حملات خود قرار داده‌اند، امنیت این مردم و کشور است؛ چون می‌دانند که ناامنی و اغتشاش می‌تواند آثار همه‌ی خدماتی را که دولت‌مردان خدوم برای مردم انجام می‌دهند، زایل کند». (دیدار با جمعی از مسئولان و فرماندهان ناجا، ۱۳۸۱/۷/۱۴)

فرمانده‌ی کل قوا همچنین امنیت را نیاز اساسی برای علم، پیشرفت‌های اقتصادی، سازندگی کشور و افتخارات بزرگ ملی می‌دانند: «در عرصه‌های گوناگون، این امنیت با وظایف مختلف میان سازمان‌های گوناگون تقسیم شده است. امنیت بسیار مقوله‌ی

مهمی است و بدون امنیت یک کشور در همه‌ی عرصه‌ها و صحنه‌های فعالیت و تلاش دچار مشکل است؛ در مقوله‌ی علم، در مقوله‌ی پیشرفت‌های اقتصادی در مقوله‌ی معیشتی و شهروندی، در مقوله‌ی سازندگی کشور و در همه‌ی مقولاتی که می‌تواند افتخارات بزرگ ملی را برای یک کشور به ارمغان بیاورد، پیش‌نیاز اصلی و اساسی عبارت است از امنیت. این امنیت را نیروهای مسلح تأمین می‌کنند.

ایشان در نهایت امنیت را برترین حقوق انسان‌ها می‌دانند: «امنیت برترین حقوق انسان‌ها، امنیت یک زمینه برای همه‌ی موفقیت‌ها و پیشرفت‌هاست. علاوه بر این که اگر امنیت در جامعه نباشد و آحاد مردم دغدغه‌ی ناامنی را داشته باشند، یکی از برترین حقوق انسان‌ها پایمال شده است. شما این را بر دوش گرفتید و این وظیفه را متعهد شده‌اید.

عدالت در امنیت

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به عدالت در تأمین امنیت جامعه معتقدند و آن را متعلق به همه‌ی افراد جامعه و بدون توجه به تفاوت‌های نژادی، دینی، زبانی، قومیتی می‌دانند: «امنیت هم متعلق به همه است. امنیت تهران، واجب‌تر از امنیت مردم مرزنشین جنوب و شرق و غرب کشور نیست. امنیت افراد مرفه که از سرمایه و امکاناتی برخوردارند، واجب‌تر از امنیت آن کارگری که چشمش به مزد روزانه است، نیست؛ لذا امنیت، متعلق به همه است، در نظام اسلامی قضیه این طور نیست. امنیت، امنیت عموم مردم است در همه‌ی شئون زندگی، امنیت یک ضرورت برای انسان است در دوران عبادت، در دوران سازندگی، در دوران تجارت، هر فعالیتی که انسان بخواهد بکند، محتاج امنیت است. این جاست که اهمیت نیروی انتظامی معلوم می‌شود». ایشان

همچنین گسترانیدن چتر امنیت بر سر تمام ملت را حق عمومی ملت بیان می‌دارند و فقط مجرمان را مستثنی می‌دانند: «یک بخش خاص مورد توجه نیست. امنیت هم حق عمومی است، مال همه است، همه‌ی مردم در داخل کشور، در سرتاسر کشور، اقوام مختلف، زبان‌های مختلف، عادات مختلف، ادیان مختلف، چه برسد به سلیق مختلف سیاسی، فرق نمی‌کند. حتی آن کسی که با یک نهاد مهمی، با اساس نظام مخالف است، شما در محیط زندگی‌اش باید امنیتش را تأمین کنید. تنها عنصری که از این چتر عمومی خارج است، خود مجرم است؛ در حال ارتکاب جرم یا در جهت ارتکاب جرم. ماعدای او همه کسانی که هستند مشمول این چتر عمومی‌اند و شما بایستی این چتر را بلند کنید بر سر تمام این ملت بگسترانید؛ این خیلی چیز اساسی و مهمی است».

«نکته‌ی دیگر این است که در کار ایجاد امنیت و دادن احساس امنیت به آحاد مردم، جنبه‌های سیاسی و جناحی و گرایش‌های گوناگون و اختلاف مذهبی و اختلاف قومیت نباید هیچ تأثیری بگذارد. امنیت در جامعه مال همه است. تنها کسی باید احساس ناامنی بکند که درصدد است امنیت مردم را متزلزل کند و به آن آسیب وارد کند. فقط او باید از ناحیه‌ی شما احساس ناامنی کند و الا همه‌ی آحاد ملت با هر مذهبی، با هر دینی، با هر گرایش سیاسی، با هر سلیقه‌ای، فرق نمی‌کند، همه در برابر وظیفه‌ی بزرگ ایجاد امنیت که بر دوش شماست، یکسانند». (مراسم دانش‌آموختگان دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، ۱۳۸۶/۸/۱۶)

عوامل ایجاد احساس ناامنی

- کاهش باور عمومی نسبت به مجریان برقراری نظم امنیت؛

- کاهش باور عمومی با ایجاد تصویر ذهنی منفی در افراد جامعه به عنوان عامل احساس ناامنی مطرح می‌گردد به گونه‌ای که مردم اقدام‌های مثبت در جهت برقراری و حفظ نظم را باور نمی‌کنند و این خود زمینه‌ساز بروز یک بیماری فرهنگی در جامعه می‌شود؛

- وجود فرهنگ شفاهی با کارکرد قومی ایجاد شایعه در میان مردم که با توجه به برخی ویژگی‌های منفی روانی، از جمله زودباوری، برخورد‌های احساسی و عاطفی، پرگویی، اغراق و غیبت، سبب تولید و بروز مجموعه رفتارهایی می‌گردد که احساس ناامنی را به دنبال دارد؛

- فقدان نظام آموزشی و اطلاع‌رسانی فعال به منظور ارتقای دانش و بینش امنیتی جامعه، بی‌اطلاعی، ناآگاهی و یا در اختیار داشتن اطلاعات ناکافی و یا ناصحیح که بر اثر شایعه و یا برخی ویژگی‌های منفی روانی ایجاد می‌شوند، عوامل مهم احساس ناامنی هستند. همان گونه که وست چرچمن در کتاب «نبرد با استقلال» می‌گوید، وقتی می‌توانیم در یک جامعه از وجود احساس امنیت، اطمینان حاصل کنیم که مردم آن جامعه آگاه باشند.

نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت جامعه‌ی اسلامی و ویژگی‌های پلیس شایسته‌ی اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

مقام معظم رهبری پلیس را پناهگاه و همراه مردم می‌دانند و فلسفه‌ی وجودی نیروی انتظامی را آسایش مردم و آرامش محیط زندگی آنان بیان می‌دارند: «پلیس باید پناهگاه مردم باشد. وقتی مردم پلیس را می‌بینند باید احساس محبت و آرامش کنند. امروز نیروی انتظامی با مردم و در کنار مردم و پشت سر آنها هستند... فلسفه‌ی وجودی نیروی انتظامی این است که بتواند برای آسایش مردم و آرامش محیط زندگی آنها

نظم برقرار کنند» (مراسم بیعت فرماندهان و مسئولان عقیدتی سیاسی ژاندارمری و ۱۳۶۸/۳/۲۸). «...پلیس کسی است که مردم در حوایج و حوادث روزمره‌شان به او پناهنده می‌شوند و از او کمک می‌خواهند...». (دیدار مسئولان و مردم استان لرستان و شهرهای آبادان، لاهیجان و شوشتر، ۱۳۶۹/۷/۴)

فرمانده معظم کل قوا در بیاناتشان همواره از مفهوم امنیت اسلامی نام می‌برند و تأکید دارند که بخش‌های مختلف نیروی انتظامی مأموریت اساسی حفظ امنیت در جامعه‌ی اسلامی را بر عهده دارند:

«مأموریتی وجود دارد که فراتر از تفکیک مسئولیت‌ها و مأموریت‌ها و جدایی بین بخش‌های مختلف است؛ آن مأموریت نیروی انتظامی و روحانیان محترمی است که در این نیرو مشغول انجام خدمتند. همه باید مجتمعا و مشترکا کار کنند. آن مأموریت عبارت است از: حفظ امنیت اسلامی در محیط جامعه؛ این اساسی‌ترین کار نیروی انتظامی است که کار بسیار بزرگی هم هست». (دیدار با فرماندهان و مسئولان ساعس ناجا، ۱۳۷۰/۱۱/۲)

مقام معظم رهبری همچنین در سال‌های ابتدایی رهبری خود خواهان شکل‌گیری پلیس اسلامی با همکاری عقیدتی- سیاسی بودند و یکی از ویژگی‌های این پلیس را مأمّن مردم بودن می‌دانند: «یکایک افسران و درجه‌داران و پاسبان‌ها و عناصر پلیس از بالا تا پایین باید به کمک آقایان محترم عقیدتی- سیاسی این مجاهدت را داشته باشند که پلیس را به سطح پلیس اسلامی کامل برسانند؛ یعنی همان مأمّن مردم تا اگر کسی به کسی دست‌درازی کرد و بدزبانی باز کرد و... بگوید می‌روم به پلیس می‌گویم؛ یعنی مردم احساس کنند مرکزی که پلیس در آن جا نشسته مأمّن آن‌هاست. وقتی هم که به آن جا رفتند، آسوده خاطر برگردند و احساس کنند که کارشان راه افتاده است. این معنای

پلیس است». (در جمع مسئولان و مردم استان لرستان و شهرهای آبادان، لاهیجان و شوشتر، ۱۳۶۹/۷/۴)

در مجموع مقام معظم رهبری در سخنان خود در طول تاریخ رهبری پربرکت خویش در نظام جمهوری اسلامی ایران، ویژگی‌های زیر را مهم‌ترین ویژگی‌های پلیس شایسته‌ی اسلامی و نیروی انتظامی مطلوب می‌داند و مطرح می‌کنند و از ناچا می‌خواهند که در این سمت و سو حرکت نمایند:

تأمین نظم و امنیت اسلامی جامعه برابر قانون و قانونمندی پلیس

ایشان اولین وظیفه‌ی نیروی انتظامی را تأمین نظم و امنیت جامعه مطابق آنچه که قانون مشخص کرده است بیان می‌دارند و در واقع قانونمندی را یکی از ویژگی‌های پلیس اسلامی برمی‌شمارند: «نیروی انتظامی باید نظم و امنیت را طبق شرح وظایف که قانون برای آن معین کرده، در سرتاسر کشور به خصوص در مناطق مرزی و بالأخص در برخی از مناطق که گاهی اشراری در آن جا نظم و امنیت را مورد اختلال قرار می‌دهند، به اثبات برسانند؛ این آن نکته‌ی اصلی و اولی است. باید ثابت کنید که نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، این کفایت و کارایی را برای حمل بار امانتی که بر عهده‌ی اوست دارد.» (دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، عید سعید فطر، ۱۳۷۰/۱/۲)

وی همچنین تأمین امنیت اسلامی را از انتظارات جامعه از نیروی انتظامی می‌داند: «من باید عرض کنم که انتظار امنیت اسلامی، انتظار زیادی از این نیرو نیست. ما وضعی را در نیروی انتظامی کشور داریم که از اول تاریخ نیروی انتظامی تا امروز، بی‌سابقه است. از اولی که در این کشور ژاندارمری و شهربانی به وجود آمد تا امروز که ما بحمدالله نیروی انتظامی یکپارچه و فراگیر داریم، وضعیتی که امروز نیروی انتظامی ما

از لحاظ خوب بودن و مثبت بودن دارد، در هیچ زمانی نداشته است. هیچ وقت نیرو فرماندهانی به این خوبی و فرماندهی در این حد نداشته است. هیچ وقت نیروی انتظامی، جمعیتی به کم و کیف جمعیت فعلی نداشتند. هیچ وقت نیروی انتظامی مقبولیتی به قدر امروز در میان مردم نداشتند. در دوره‌های گذشته، نیروی انتظامی؛ یعنی ژاندارمری و شهربانی از سال‌های طولانی سابقه دارند، می‌دانند که من چه عرض می‌کنم و نظر مردم نسبت به نیروی انتظامی چگونه بود. امروز نیروی انتظامی از مقبولیت بین مردم برخوردار است. مردم این لباس شما را دوست می‌دارند و به آن احترام می‌کنند. همه‌ی این‌ها نعم الهی است؛ اما اگر شما کار را رها کنید و آن وظایف را با استحکام لازم انجام ندهید، این گونه نمی‌ماند.» ایشان همچنین تأمین امنیت اجتماعی را وظیفه‌ی نیروی انتظامی می‌دانند: «مطلب دیگری که مایلم قدری درباره‌ی آن صحبت کنم، مسأله‌ی امنیت اجتماعی است که به نیروی انتظامی مربوط می‌شود. وظیفه‌ی نیروی انتظامی، تأمین امنیت اجتماعی است. معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود احساس خوف و تهدید و ناامنی نکنند. این مسأله خیلی مهم است.» (دیدار با کارکنان و فرماندهان ناجا، ۱۳۷۴).

روش شناسی

این تحقیق از نوع تحقیقات اسنادی بر پایه توصیفی و تحلیلی است. در این تحقیق با استفاده از روش کیفی بر اساس تحلیل محتوای اسناد و کتب مرتبط با بررسی ابعاد امنیت در جامعه مبتنی بر منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله العالی) استفاده گردیده است.

یافته‌های تحقیق

با توجه به موضوع و بررسی اسنادی در این زمینه نتایج حاکی از آن است که از ابتدای زندگی بشر تاکنون امنیت همواره یکی از دغدغه‌های اصلی انسان بوده و به همین منوال ایجاد امنیت کار ویژه نخست دولت‌ها از گذشته تا به امروز بوده است. جمهوری اسلامی ایران نیز از ابتدای شکل‌گیری تا به امروز همواره با تهدیدات داخلی و خارجی بسیاری روبرو بوده است. به همین اساس مقام معظم رهبری به عنوان محور وحدت جامعه و حکومت در بیانات خود همواره بر امنیت تاکید بسیاری داشته و آن را لازمه و شرط حرکت رو به جلوی کشور دانسته‌اند امنیت به تمامی آحاد ملت تعلق دارد و به انواع مختلفی از جمله امنیت سیاسی، امنیت نظامی و انتظامی، فکری و عقیدتی تقسیم می‌شود. بر این اساس وظیفه تأمین امنیت داخلی در مرحله نخست به عهده نیروی انتظامی گذاشته شده است و این نیرو با ایجاد امنیت مقابله با آسیب‌های اجتماعی اقتدار و قانون‌گرایی و برقراری وحدت و مقابله با تفرقه افکنی و جریان‌گرایی و تعامل و ارتباط با مردم تلاش می‌کند تا نظم و امنیت را در جامعه حکمفرما نموده و بسترهای حفظ و تداوم این جامعه را به سوی کمال فراهم نماید. این سخن رهبری را می‌توان دکتری دفاع نظامی ایران نامید: «دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است هر ملتی که نتواند از خود دفاع بکند زنده نیست. هر ملتی هم که به فکر دفاع از خود نباشد و خود را آماده نکند در واقع زنده نیست. هر ملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند در واقع زنده نیست. هر ملتی هم که اهمیت دفاع را درک نکند به یک معنا زنده نیست. ما نمی‌توانیم چشم و قدرت تحلیل داشته باشیم توطئه عمیق عناد آمیز استکبار علیه اسلام، انقلاب و نظام اسلامی را ببینیم در عین حال به فکر دفاع نباشیم» (بیانات در مراسم ششمین دوره فرماندهی و ستاد دانشگاه امام حسین (ع)، ۱۳۹۶/۸/۲۹). بنابراین آمادگی نیروهای نظامی و انتظامی و دفاع از سرزمین

و موجودیت جمهوری اسلامی و تأمین امنیت آن اولویت نخست نیروهای نظامی و انتظامی است و نیاز به امنیت و اهمیت آن بسیار مورد تأکید مقام معظم رهبری است. همچنین مقام معظم رهبری همواره در بیانات خود و براساس مستندات عقلی و نقلی گوناگون و در مناسبت‌های مختلف نیاز به امنیت و اهمیت آن را تشریح نموده‌اند. «امنیت مسئله اساسی و مهمی است نظم اجتماعی، یک مسئله ثرجا اول است کارآیی مطلوب هر جامعه در حد نظم مطلوب آن جامعه است».

اگر نظم نبود یا کم بود از کارآیی‌ها کاسته شد (بیانات در دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، عید سعید فطر ۱۳۷۰/۱/۲۷). امنیت نعمت بزرگی است در هر جامعه‌ای زمینه لازم برای پیشرفت‌های مادی و معنوی امنیت است شرط حرکت عظیم اجتماعی برای یک ملت در درجه اول امنیت است (بیانات در دیدار با جمع کثیری از پاسداران و بسیجیان مشهد ۱۳۷۸/۶/۱۰).

بر این اساس مقام معظم رهبری نیز به عنوان رهبر جامعه به عدالت در تأمین امنیت توجه ویژه‌ای دارند. در واقع در تأمین امنیت مولفه «عدالت» باید در راس کار باشد چرا که همگی آحاد جامعه حق داشتن امنیت را به طور مساوی دارند: «امین حق عمومی است مال همه است، همه مردم در داخل کشور، در سرتاسر کشور، اقوام مختلف، زبان‌های مختلف، عادات مختلف، ادیان مختلف، چه برسد به سلاقی مختلف سیاسی، فرق نمی‌کند. حتی آن کسی که با یک نهاد مهمی، از این نظام مخالف است شما در محیط زندگی اش باید امنیتش را تأمین کنید وحدت عمومی از عوامل ایجاد امنیت ملی است» (بیانات در دیدار با اعضای شورای تأمین سراسر کشور ۱۳۷۹/۱۱/۲۵).

ایمان، اقتدار و هوشیاری

همچنین ایشان سه ویژگی ایمان، اقتدار و هوشیاری را از ویژگی‌های اساسی نیروی انتظامی برمی‌شمارند: «نیروی انتظامی باید این سه خصوصیت ایمان و اقتدار و هوشیاری را به طور روزافزون در خود به وجود بیاورند و هرچه هست، بیش‌تر کنند؛ مردم هم باید به چشم برادران حافظ نظم و امنیت به آن‌ها نگاه کنند». (دیدار با فرماندهان ناجا و قشرهای مختلف مردم، ۱۳۹۷/۹/۱۳)

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) همچنین تأمین اقتدار قانونی ناجا را عامل احساس امنیت آحاد ملت می‌داند: «آنچه نیروی انتظامی جمهوری اسلامی باید به طور کامل آن را رعایت کند، چند چیز است: اول کسب یک اقتدار قانونی، به طور کامل. از اقتدار شما، دوستان خوشحال خواهند شد. آحاد ملت احساس امنیت خواهند کرد و دشمن و ضد امنیت و آرامش زندگی مردم، خواهند ترسید. باید این اقتدار قانونی را در حد کامل و اعلا برای خودتان تأمین کنید. چه از راه آموزش، چه از راه جلب آنچه که از لحاظ قانونی موجب اقتدار شماست و چه از لحاظ با قدرت به کار بردن آن. (مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، ۱۳۷۲/۰۴/۰۲)

اعتماد و اطمینان مردم

ایشان همچنین اعتماد و اطمینان مردم را یکی دیگر از ویژگی‌های نیروی انتظامی مطلوب و پلیس شایسته اسلامی عنوان می‌نمایند: «یکایک شهروندان باید از ته دل به نیروی انتظامی اعتماد و اطمینان داشته باشند... مردم باید به نیروی انتظامی مثل یک صاحب امنیت و مدار امنیت نگاه کنند؛ شما باید این را به وجود بیاورید.

پایبندی به اصول انقلاب و دین‌داری

از جمله مسائل مورد تأکید ایشان این است که برقراری امنیت و فعالیت در این حوزه مستلزم پایبندی به اصول و دین‌داری می‌باشد؛ بنابراین از اصلی‌ترین ویژگی‌های نیروهای خدوم ناجا می‌بایست تعهد و پایبندی به اصول انقلاب و دین‌داری باشد و بدون وجود این ویژگی، احساس خستگی بر مجریان غلبه خواهد نمود: «شما ببینید در هر کشور چقدر از قوا و تحرکات و تلاش‌ها و نیروهای باطنی یک نظام دولتی صرف می‌شود، برای این که این ملت از گرسنگی نجات پیدا کند یا چقدر از تلاش‌ها بسیج می‌شود، برای آن که این ملت از بیماری و بلاهای جسمانی نجات پیدا کند. عدل آن‌ها باید برای نجات از ناامنی صرف شود؛ البته ناامنی، شقوق گوناگون و عوامل مختلفی دارد؛ یکی از اهم آن‌ها، همین ناامنی در خیابان‌ها و کوچه‌ها و شهرها و روستاها و جاده‌ها و بیابان‌ها و سرتاسر کشور است که باید با این مبارزه کرد.

جلوگیری و مقابله با قانون‌شکنی در جامعه

«در جامعه‌ی اسلامی اجازه داده نمی‌شود و نباید داده شود که در ملاء عام، کسانی به حیثیت‌های دینی مردم اهانت کنند و آن را هتک نمایند. چه مرکزی باید جلوی این‌ها را بگیرد؟ نیروی انتظامی. در جامعه‌ی اسلامی اجازه داده نمی‌شود و نباید داده بشود که از مقررات زیستی و شهری و روستایی و صحرایی جمهوری اسلامی تخلف انجام بگیرد؛ کسانی فضا را مخدوش کنند و سلامت فضا را از بین ببرند. چه مرکزی باید جلوی این‌ها را بگیرد؟ نیروی انتظامی. در جامعه‌ی اسلامی و نظام اسلامی، هر آنچه که طبق قوانین شرعی و قوانین مجلس شورای اسلامی و مقررات رایج کشور در بخش آشکار زندگی مردم خفا، کار دیگران است، ممنوع است و مجاز نیست که تحقق پیدا کند، اگر دیده شد، دست قوی و قدرتمندی باید بیاید و جلوی قانون‌شکنی را بگیرد. آن

چیست؟ دست نیرومند نیروی انتظامی» (دیدار با فرماندهان و مسئولان عقیدتی - سیاسی نیروی انتظامی، ۱۳۷۰/۱۱/۰۲)

اخلاق‌مداری، شرافت، نجابت، امانت، پاکدامنی و پناه‌دهی دل‌های خائف

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) علاوه بر ویژگی‌هایی که بیان شد، اخلاق‌مداری، شرافت، نجابت، امانت، پاکدامنی و پناه‌دهی دل‌های خائف بودن را نیز از ویژگی‌های پلیس اسلامی می‌داند: «شما برادران نیروی انتظامی هرچه از لحاظ اقتدار و سرپنجه‌ی قدرتمندی که بتوانید عناصر محل امنیت را در کشور تعقیب بکنید و نیز از لحاظ اخلاق و شرافت و نجابت و امانت و پاکدامنی، بر کیفیت خودتان بیفزایید، زیادی نشده است. نیروی انتظامی نظام اسلامی... باید پناه‌دهی دل‌های خائف و ترسان و جان‌هایی که احساس می‌کنند از سوی یک انسان یا جمع و مجموعه‌ای تهدید می‌شوند، باشد. وجود نیروی انتظامی باید احساس امنیت را در بیننده به وجود بیاورد؛ این شأن نیروی انتظامی در نظام جمهوری اسلامی است» (دیدار با جمعی از فرماندهان و کارکنان ناجا، ۱۳۷۶/۴/۰۲)

بحث و نتیجه‌گیری

امنیت در زمره‌ی نیازهای اولیه و اساسی جوامع انسانی بوده است. به طور کلی از امنیت، به فقدان تهدید نسبت به ارزش‌ها، اهداف و منافع تعریف شده و امنیتی را که اسلام به آن بها داده، امنیت همه‌جانبه است. در نگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، امنیت نیاز اساسی جامعه می‌باشد و کشور برای رسیدن به توسعه و پیشرفت و موفقیت در عرصه‌های علمی و دانشگاهی و رسیدن به افتخارهای بزرگ نیازمند امنیت است. ایشان همچنین به عدالت در زمینه‌ی امنیت اعتقاد دارند و امنیت را متعلق به همه‌ی آحاد جامعه و بدون توجه به سلايق سیاسی، تفاوت‌های دینی، زبانی،

نژادی و قومیتی می‌دانند و معتقدند که باید چتر امنیت بر سر تمامی ملت گسترانیده شود و فقط مجرمان در حال ارتکاب جرم یا در جهت ارتکاب جرم را از این قاعده مستثنی می‌دانند. در نگاه معظم له، امنیت به اقسام مختلفی نظیر نظامی و انتظامی، اقتصادی، سیاسی، فکری و عقیدتی، اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی، امنیت مرزها و شهروندی تقسیم می‌شود. ایشان بیکاری، اعتیاد و رواج مواد مخدر، سیاست‌های جاه‌طلبانه و غیرمسئولانه، دخالت دشمن خارجی و تحریک‌های خارجی و زلزله و عدم قاطعیت دستگاه امنیت را از مهم‌ترین عوامل ایجادکننده ناامنی در جامعه برمی‌شمارند. از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا، ویژگی‌های پلیس شایسته‌ی اسلامی و نیروی انتظامی اسلامی مطلوب عبارت هستند از: تأمین نظم و امنیت اسلامی جامعه برابر قانون و قانونمندی پلیس، ایمان، اقتدار، هوشیاری، اعتماد و اطمینان مردم، پایبندی به اصول انقلاب و دین‌داری، جلوگیری و مقابله با قانون‌شکنی در جامعه، مقابله با ناامنی اخلاقی، اخلاق‌مداری، شرافت، نجابت، امانت، پاکدامنی و پناه دل‌های خائف بودن.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نقطه‌ی مطلوب نیروی انتظامی را که مایه‌ی رستگاری می‌شود، دو مورد می‌دانند: اول، زمانی که نام نیروی انتظامی برای مردم آورده شود، از لحاظ روحی احساس امنیت و آرامش کنند؛ دوم، نیروی انتظامی در نگاه مردم مظهر وظیفه‌شناسی همراه با عزت و سربلندی باشد. در دیدگاه ایشان، نیروی انتظامی در رسیدن به نقطه‌ی مطلوب قدم‌های بلندی را برداشته است و ایشان همواره در بیانات خود از عملکرد پلیس و نیروی انتظامی کشور اعلام رضایت نموده و از تعبیر بلندی نظیر سازمان رشید، بازوان توانا و شانه‌های پرتحمل، چشم بینا و بصیر و دست قدرتمند، نعمت خدا و برکت الهی و مجاهدان فی سبیل الله یاد نموده‌اند که نشان‌دهنده‌ی جایگاه رفیع نیروی انتظامی و اهمیت وظایف آن در نگاه مقام معظم رهبری است. و این نکته در

بیانات مقام معظم رهبری در خصوص اینکه کارکنان نیروی انتظامی را مجاهدان فی سبیل الله توصیف کرده بودند، مشخص است. به طور کلی مبحث امنیت را مقام معظم رهبری به بهترین وجه در جمع دانشجویان دانشگاه نیروی انتظامی امین بیان نموده‌اند که می‌فرمایند: عزیزان من! آنچه مهم است، توجه به اهمیت مسئولیتی است که شما در مجرای آن مسئولیت قرار گرفته‌اید؛ مسئولیت حفظ امنیت و نظم در کشور. امنیت، در شمار نعمت‌های درجه‌ی اول پروردگار است. اگر امنیت در کشوری وجود داشت، امکان پیشرفت علمی، پیشرفت عملی، پیشرفت اخلاقی و پیشرفت انسانی در آن کشور وجود خواهد داشت؛ [اما] اگر امنیت نبود، هیچ‌کدام از این‌ها امکان‌پذیر نیست یا بسیار دشوار است.

منابع

- ادواردی، آذر. (۱۳۷۹)؛ امنیت در جهان سوم، تهران، پژوهشکده‌ی مطالعات راهبردی.
- آقابخشی، علی. (۱۳۷۴)؛ فرهنگ علوم سیاسی، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- آقای، علی اکبر. (۱۳۷۹)؛ مطبوعات و امنیت ملی، مجموعه مقالات همایش رسانه‌ها و ثبات سیاسی - اجتماعی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده‌ی مطالعات راهبردی.
- بوزان، باری. (۱۳۷۸)؛ مردم دولت‌ها و هراس، تهران، پژوهشکده‌ی مطالعات راهبردی.
- بی‌نا. (۱۳۹۱)؛ نیروی انتظامی؛ مظهر اقتدار ملی، مجموعه بیانات فرماندهی معظم کل قوا از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۸، تهران، معاونت سیاسی ساعس ناجا.
- تاجیک، محمدرضا. (۱۳۸۱)؛ مقدمه‌ای بر استراتژی امنیت ملی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- طبیعی، منصور. (۱۳۷۹)؛ سیمای امنیت در نهج‌البلاغه، تهران، سازمان عقیدتی - سیاسی ناجا، دفتر سیاسی.
- امید زنجانی. (۱۳۷۳)؛ فقه سیاسی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چ سوم، ج اول.
- فصلنامه‌ی امنیت اجتماعی. (۱۳۸۲)؛ شاخص‌های اصلی سنجش و امنیت.
- لغتنامه‌ی دهخدا. (۱۳۷۲)؛ مؤسسه‌ی چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
- ماندل، رابرت. (۱۳۷۹)؛ چهره‌ی متغیر امنیت ملی، ترجمه‌ی پژوهشکده‌ی مطالعات راهبردی، انتشارات پژوهشکده‌ی مطالعات راهبردی.
- واثقی، قاسم. (۱۳۸۰)؛ تدابیر و سیره‌ی عملی علی (ع) در تأمین امنیت اجتماعی، تهران، مرکز تحقیقات و پژوهش‌های ناجا.